

Een nieuw tijdperk voor de Kerk.

(3) Kerk als veldhospitaal

Lezing

Daarna was er een Joods feest, en Jezus ging naar Jeruzalem. In Jeruzalem is bij de Schaapspoort een bad met vijf zuilengangen dat in het Hebreeuws Betzata heet. Daar lag een groot aantal zieken, blinden, kreupelen en misvormden. Er was ook iemand bij die al achtendertig jaar ziek was. Jezus zag hem liggen; Hij wist hoe lang hij al ziek was en zei tegen hem: 'Wilt u gezond worden?' De zieke antwoordde: 'Heer, als het water gaat bewegen is er niemand om mij erin te helpen; ik probeer het wel, maar altijd is een ander al vóór mij in het water.' Jezus zei: 'Sta op, pak uw mat op en loop.' En meteen werd de man gezond: hij pakte zijn slaapmat op en liep. Nu was het die dag sabbat. De Joden zeiden dan ook tegen de man die genezen was: 'Het is sabbat, het is niet toegestaan een slaapmat te dragen!' Maar hij zei tegen hen: 'Degene die mij genezen heeft, zei tegen mij: "Pak uw mat op en loop."' 'Wie zei dat tegen u?' vroegen ze. Maar de man die genezen was kon niet zeggen wie het was, want Jezus was al verdwenen omdat daar zoveel mensen waren.

Joh 5,1-13 (NBV21)

Overweging

De Kerk, één groot veldhospitaal...

Om zo'n thema te lijf te gaan moet je toch roekeloos zijn, niet bang zijn van risico's of controverses... Want, om Nietzsche te parafaseren met zijn uitspraak 'God is dood', zou je toch wel kunnen beweren dat 'de Kerk op sterven na dood is'...

En toch... Want zoals Pedro Calderón schreef in de XVIIIe eeuw "Het ergste is niet altijd zeker"...

Als we niet overtuigd zijn dat een opleving mogelijk is, dan zijn we mensen die er zich bij neerleggen dat de kerkgemeenschap nu eenmaal de verlamming nabij is.

Welke Kerk wordt hier bedoeld? Vanwaar komt het woord kerk?

Er zijn twee woordenfamilies die het uitdrukken: *kerk*, (*Kirche*, *church*...) stamt van het Griekse *Kuriakè*, van *Kurios*, de Heer. In het NT kom je vooral het woord *Ecclesia* tegen (*église*, *iglesias*, *chiesa*...), ook van het Grieks afkomstig, als de gemeenschap van de geroepenen (van het werkwoord *ek kalein*, samenroepen).

Als ik het goed voor heb zijn we dus de gemeenschap van de geroepenen die de Heer toebehoren. Of zouden horen te zijn...

De theoloog Tomás Halik helpt ons op weg naar een verandering van tijdperk waar we die naam waardig zouden mogen dragen om hoopvol de toekomst tegemoet te gaan. Niet de Kerk als instituut, eerder als leerschool van het leven, als pelgrimerend volk van God en als veldhospitaal.

Als begrip is het veldhospitaal niet vreemd hier in West-Vlaanderen. Er was immers in de 1e WO het heel grote veldhospitaal ingericht in hotel l'Océan in De Panne om gekwetsten niet ver van het slagveld te kunnen verzorgen, op 12 km van het front. Daarom de lezing van vandaag.

Anders dan het bad van Siloah, dat vooral diende voor de reinigingsrituelen van de Tempeldienst en dus dicht bij de Tempel lag, bevond het bad Betzata zich juist buiten de muren van Jeruzalem en was waarschijnlijk een Grieks-Romeins kuuroord ter ere van Asclepios, de genezingsgod. Dat zegt al genoeg over het feit dat Jezus aan het Tempelgebeuren niet gebonden is en dat hij buiten de muren treedt, de mensen tegemoet.

Een bad met *vijf* zuilengangen (pente stoa) en dat geen pentagoon is... Lang hebben Bijbelkenners er alle soorten symbolische interpretaties aan gegeven: het zijn de vijf boeken van de Thora, vijf als getal van genade, enz.

Tijdens mijn studies in Leuven maakte ik mee hoe enthousiast een exegese-professor het lokaal binnenstormde en ons meedeelde: "De **vijfde** zuilengang bestaat echt!" Inderdaad, begin jaren 1960 legden archeologen die vijfde zuilengang bloot, die diende als scheiding tussen twee baden, om het verschil in hoogte op te vangen.

Voor mij was dat een openbaring: Johannes is niet alleen de meest spirituele, mystieke evangelist, maar ook de waarnemer van de concrete realiteit. Dat gaf mij het gevoel dat zijn geschriften diep geworteld zijn in historische grond.

Kun je je voorstellen dat je daar als verlamde ligt, onbeholpen en machteloos, achtendertig jaar lang, tussen andere kreupelen, en dat je hopeloos moet toezien hoe anderen zich kunnen behelpen? Alleen kan hij het niet... En het baden alleen zou hem niet genezen...

Er moet iemand komen die hem ziet en begrijpt en hem een vraag stelt: "Wilt u gezond worden?" Hij geeft het fatalistische antwoord: "als het water beweegt, is er altijd iemand die me voor is."

Jezus maakt hem wakker uit zijn bewegeloze passiviteit "Sta op, pak uw mat op en loop." Met zijn woord spreekt Jezus de man aan op zijn verlangen en op zijn eigen krachten, wars van magie en fataliteit... Van de lamme bewonder ik zijn vertrouwen in die man die hem tot beweging brengt! En verder wordt aan de man verweten hoe hij de sabbat schond, maar hij trekt zich daar niets van aan, hij voelt zich immers een vrij mens om voortaan te getuigen van wat hem heeft bewogen.

Als we ons leven op die tekst leggen krijgen we een beeld van een geloofsgemeenschap als veldhospitaal. Ik citeer hier Halik die naar paus Franciscus refereert: hij ziet *een Kerk die zich niet in splendid isolation van de buitenwereld achter de muren van haar zekerheden verschuilt, maar offerbereid en moedig erop uittrekt naar plaatsen waar mensen fysiek, sociaal, psychologisch en spiritueel gewond zijn, en probeert de wonden te verbinden en te genezen.*

En Halik redeneert verder: de Kerk als groot modern ziekenhuis dat zich toelegt op preventie, therapie en revalidatie. Ze moet niet alleen het lijden van individuen voor ogen houden, maar ook de collectieve kwalen van de huidige samenleving en beschaving, zonder te moraliseren.

Was het niet boeiend om tijdens de veertigdagentijd hier geïnspireerde sprekers te hebben horen getuigen over hun aanpak om onze planeet blijvend leefbaar te maken voor mens, dier, natuur ? De 40-dagentijd bracht hier de wijde (en gekwetste) wereld binnen... en gaf ons de gelegenheid de tekenen des tijds te lezen. Hoe samenwerken in Congo, in Brugge, hoe de macht verdelen, hoe integrale ecologie bewerken? Chapeau voor zoveel engagement en geloof in een betere wereld! Zulke bemoedigingen en voorbeelden hebben we nodig, want er is nog zoveel te doen...

Ieder van ons weet wel, elk op zijn eigen werkvloer, wat er nog allemaal moet gebeuren op vlak van mensenrechten, sociale rechtvaardigheid, zorg voor gezinnen en kinderen, tot in de zorgsector zelf. In die bezorgdheid zijn we broeders en zusters en kunnen we groeien in geloofsgemeenschap om elkaar te steunen en te bemoedigen, om ons samen vrij te voelen in Kerk en maatschappij, voorbij de muren van correct politiek denken en institutionele onderdanigheid.

Er is nog iets dat me bezighoudt en me eigenlijk een beetje in moeilijkheden bracht. Toen we die tekst kozen voor het thema *Veldhospitaal*, herinnerde ik mij een vers met het detail van een engel die het water kwam beroeren... Ik vroeg aan Guido (die ons helpt bij de juiste keuze van de liederen) om een lied te vervangen en het lied *Engel* te weerhouden, dat we trouwens straks zullen zingen. Maar de engel wordt niet vernoemd in deze lezing, en terecht. Ik lees het toch voor: *Die mensen zaten te wachten op het in beweging komen van het water. Van tijd tot tijd daalde namelijk een engel in het bad neer en bracht het water in beweging.* (Joh 5,4 Vers afwezig, tussen haakjes of in voetnoot) Ik vernam ondertussen dat in de oudste handschriften dat vers 4 niet voorkomt en is als grondtekst dus niet betrouwbaar. Het werd veel later binnengesmokkeld als een verklaring voor het bronwater dat plots binnenstroomt.

Je ziet meteen ook het verschil tussen Jezus en die engel: als een spook geeft hij geen persoonlijke aandacht, zegt geen woord, voelt geen empathie voor mensen met een beperking, handelt af en toe willekeurig en toevallig... Maar goed dat hij geschraapt werd !

Als gevolg hiervan kon ik Guido toch niet vragen om het lied nog eens te vervangen, of ik was al mijn krediet kwijt...

Om te besluiten: de engel heeft geen naam in het verhaal, in het lied ook niet. Vul maar in wie het best de rechtmatige naam engel waard is om in het Veldhospitaal dat de Kerkgemeenschap is aan de slag te gaan...

Kome wat komt ! en wat we zullen doen komen...

Monique de Buck

De Lier, Brugge, 21 april 2024

Inspiratie bij:

Halik T. *De namiddag van het christendom, op weg naar een nieuw tijdperk*, Utrecht, 2023

Halik T. *Raak de wonden aan, over niet zien en toch geloven*, Utrecht, 2018

Paus Franciscus, Encycliek *Fratelli tutti*, 2021

<https://www.archeobiblion.fr/la-piscine-de-bethesda-juive-ou-paienne?>